JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO LA PERGOLA
6 päivänä toukokuuta 1997 *

I Johdanto

1. Nyt esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään jälleen kerran lausumaan tiettyjen kansallisten prosessisäännösten yhteensopivuudesta yhteisön oikeussäännösten ja erityisesti EY:n perustamissopimuksen 6 artiklassa määrätyn syrjintäkiellon periaatteen kanssa. Tällä kertaa kysymyksessä on Itävallan oikeusjärjestys, jonka mukaan sellaisten ulkomaalaisten, jotka nostavat Itävallassa kanteen tämän maan kansalaista vastaan, on asetettava vakuus oikeudenkäyntikulujen maksamisesta.

II Tosiseikat

2. Stephen Austin Saldanha (jäljempänä Saldanha), joka on Floridassa asuva Amerikan yhdysvaltojen ja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, ja MTS Securities Corporation (jäljempänä MTS), jonka kotipaikka on Amerikan yhdysvalloissa, ovat Itävallassa kotipaikan omaavan Hiross Holding AG:n (jäljempänä Hiross) osakkeenomistajia.

Saldanha ja MTS nostivat 27.9.1994 Handelsgericht Wienissä Hirossia vastaan kanteen, jossa ne vaativat kieltämään Hirosskonsernin sisäiset omistusjärjestelyt, joihin olisi kuulunut tiettyjen yhtiöiden pääomaosuuksien siirtäminen toisille samaan konserniin kuuluville yhtiöille. Tuomioistuin velvoitti vastaajan vaatimuksesta kantajat asettamaan oikeudenkäyntimenettelyä siviiliasioissa koskevan Itävallan lain (*Zivilprozeßordnung*, jäljempänä ZPO) 57 §:ssä säädetyn vakuuden oikeudenkäyntikulujen maksamisesta katsoen, ettei yhtäkään tämän pykälän 2 momentissa säädetyistä poikkeuksista voitu soveltaa asiassa. Muutoksenhakutuomioistuin, jonka käsiteltäväksi Saldanha saattoi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman, kyseisen vakuuden asettamista koskevan päätöksen, määräsi puolestaan, että Itävallan riidanalainen menettelysääntö on EY:n perustamissopimuksen 6 artiklassa kiellettyä kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää. Muutoksenhakutuomioistuin täsmensi vielä, että edellä mainitun perustamissopimuksen määräyksen soveltamiseen ei vaikuttanut se, että kantaja oli sekä Yhdistyneen kuningaskunnan että Yhdysvaltojen kansalainen. Tämän tuomioistuimen mukaan merkitystä ei ollut myöskään sillä, että asianomainen asui yhteisön ulkopuolella, koska perustamissopimuksessa määrätty Itävallan kansalaisten ja yhteisön kansalaisten täydellinen rinnastaminen vaikutti siten, että kyseinen vakuus oli joka tapauksessa kielletty, sillä myös ulkomailla asuvat Itävallan kansalaiset oli kansallisen oikeuden mukaan vapautettu sen asettamisesta.

3. Ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin, jossa muutoksenhakutuomio-

* Alkuperäinen kieli: italia.

istuimen päätöksestä tehty valitus on vireillä, toteaa, että ZPO:n 57 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaisten, jotka esiintyvät kantajina Itävallan tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa, on asetettava vastaajan hyväksi vakuus oikeudenkäyntikulujen maksamisesta, jos vastaaja tätä vaatii, jollei kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu. Tällä säännöksellä, jatkaa ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin, halutaan suojella kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian vastaajaa kantajana esiintyvän ulkomaan kansalaisen shikaaninomaisilta tai kuluja aiheuttavilta vaateilta. ZPO:n 57 §:n 2 momentin mukaan tätä velvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos kantaja asuu vakinaisesti Itävallassa tai jos tuomioistuimen päätös, jolla kantaja velvoitetaan korvaamaan vastaajan oikeudenkäyntikulut, voidaan panna täytäntöön siinä valtiossa, jossa kantaja asuu vakinaisesti.

Ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin täsmentää vielä, että Itävallan kansalaisilla, joiden kotipaikka tai vakinainen asuinpaikka on ulkomailla, ei ole velvollisuutta asettaa ZPO:n 57 §:ssä tarkoitettua vakuutta. Tämä tuomioistuin toteaa, että kyseisen menettelysäännöksen mukaan merkitystä ei ole sillä, onko maan alueella sellaista omaisuutta, joka voi olla täytäntöönpanon kohteena. Se katsoo myös, että riidanalaisen oikeussäännön antamisen taustalla on itse asiassa halu sekä suojella ulkomailla asuvia omia kansalaisia että ottaa huomioon useimpien Euroopan maiden oikeusjärjestyksissä olevat vastaavansisältöiset säännökset vastavuoroisen kohtelun turvaamiseksi.

4. Mitä tulee yhteisön oikeussäännösten ajalliseen soveltamisalaan, ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin esittää muutamia huomautuksia, joiden mukaan perustamissopimuksen määräyksiä on sovellettava nyt esillä olevassa riita-asiassa siitä huolimatta, että riita on syntynyt ennen Itävallan liittymistä yhteisöön. Kansallinen tuomioistuin huomauttaa nimittäin, että muutoksenhakutuomioistuimilla, kuten tässä asiassa Oberster Gerichtshofilla, on siirtymäsäännösten puuttuessa velvollisuus ottaa huomioon myös ne muutokset, joita pakottavassa myöhemmässä oikeudessa on tapahtunut ensimmäisen asteen oikeuden ratkaisun antamisen jälkeen, vaikka tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetut tosiseikat olisivatkin tapahtuneet ennen uusien säännösten voimaantuloa. Kansallinen tuomioistuin toteaa, että perustamissopimuksen määräykset ja erityisesti sen 6 artikla ovat tällaisia pakottavia säännöksiä. Nyt esillä olevassa asiassa annettavan ratkaisun olisi näin ollen perustuttava niihin. Edellä esitettyjen syiden perusteella kansallinen tuomioistuin katsoo, ettei se päätöstä tehdessään voi ottaa huomioon sitä samanlaista kieltoa, joka sisältyy Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (jäljempänä ETA-sopimus) 4 artiklaan; Itävalta liittyi tähän sopimukseen 1.1.1994.

5. Koska Oberster Gerichtshof Wienin käsiteltävänä olevassa asiassa esille tulleet oikeudelliset ongelmat liittyivät yhteisön oikeuteen, se piti tarpeellisena esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Syrjitäänkö EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäisen kohdan vastaisesti

kansalaisuutensa perusteella sellaista Iso-Britannian kansalaista, jolla on samalla myös Amerikan yhdysvaltojen kansalaisuus ja jonka kotipaikka on Yhdysvalloissa (Florida) ja joka on nostanut kanteen itävaltalaisessa siviilituomioistuimessa tässä valtiossa kotipaikan omaavaa osakeyhtiötä vastaan vaatien, että vastaajayhtiötä kielletään myymästä tai muulla tavalla luovuttamasta italialaiselle tytäryhtiölleen tai tämän Italiassa kotipaikan omaaville tytäryhtiöille sellaisia tarkasti määriteltyjä osuuksia, joita vastaajayhtiö omistaa tytäryhtiöistä, ilman yhtiökokouksen kolmen neljäsosan ääntenenemmistöllä, tai toissijaisesti yksinkertaisella ääntenenemmistöllä, antamaa suostumusta, kun kantajalla ei ole Itävallassa kotipaikkaa tai omaisuutta, jos itävaltalainen toimivaltainen (ensimmäisen oikeusasteen) tuomioistuin Itävallan *Zivilprozeßordnung*in 57 §:n 1 momentin nojalla vastaajayhtiön vaatimuksesta velvoittaa kantajan asettamaan tietynsuuruisen vakuuden oikeudenkäyntikulujen maksamisesta?"

III Riidan tutkiminen

A *Tutkittavaksi ottaminen*

6. Yhteisöjen tuomioistuimelle nyt esitetyn ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä nousee ensiksi esiin vaikea ongelma, joka koskee EY:n perustamissopimuksen määräysten ajallista soveltamisalaa. Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään näet tulkitsemaan perustamissopimuksen erästä määräystä sellaisten seikkojen osalta, jotka ovat tapahtuneet ajankohtana, jolloin Itävallan tasavalta — jonka prosessisäännöksistä on kyse nyt esillä olevassa asiassa — ei vielä ollut yhteisön jäsen. On siis pohdittava, miten kansallisessa lainsäädännössä on otettu huomioon edellä mainitut yhteisön määräykset ja yleisemmin, millä perusteella primaarisen yhteisön oikeuden ajallinen soveltamisala määräytyy.

7. Yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä on äskettäin ollut asia Data Delecta ja Forsberg, [1] jossa esille tullut tilanne muistuttaa useassa suhteessa nyt esillä olevaa tilannetta. Tuossa asiassa kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olleen riidan taustalla olleet seikat olivat tapahtuneet ennen Ruotsin kuningaskunnan liittymistä Euroopan yhteisöön. Yhteisöjen tuomioistuin käsitteli kuitenkin sille esitettyä pääasiaan liittyvää kysymystä selvittämättä ensin, kuuluivatko riidanalaiset seikat yhteisön oikeuden ajalliseen soveltamisalaan, ja jos kuuluivat, miltä osin. Se ei tässä asiassa antanut kansalliselle tuomioistuimelle tulkintaperusteita, joiden avulla yhteisön oikeuden ajallinen soveltamisala olisi voitu tarkoin määrittää, eikä siis täsmentänyt, oliko kyseinen asia ratkaistava yhteisön oikeuden perusteella vai johonkin muuhun oikeusjärjestelmään sisältyvien sääntöjen perusteella. Tässä asiassa tapahtui itse asiassa niin, että yhteisöjen tuomioistuin tutki pääasian ja esitti oikeusperiaatteet, joita kansallisen tuomioistuimen eli Ruotsin korkeimman oikeuden oli sovellettava. Tämä tuomioistuin katsoi tämän jälkeen, ettei riita kuulunut EY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan. [2] Se jätti siis ottamatta huomioon yhteisöjen tuomioistuimen tuomion, josta näin tuli hyödytön sen käsiteltävänä olleessa asiassa. Tämän asian osalta voitaisiin siis

1 — Asia C-43/95, Data Delecta ja Forsberg, tuomio 26.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4661).

2 — Högsta Domstolenin tuomio 13.11.1996.

sanoa, ettei kyseistä ennakkoratkaisukysymystä olisi voitu tai ettei sitä olisi pitänyt ollenkaan esittää.

8. Nyt yhteisöjen tuomioistuimen tutkittavana olevaan riitaan liittyvät tosiseikat ovat nekin tapahtuneet ennen kuin EY:n perustamissopimus tuli voimaan Itävallassa. Asiassa Data Delecta ja Forsberg kansallinen tuomioistuin ei täsmentänyt niitä oikeudellisia syitä, joiden perusteella yhteisön oikeuden säännöksiä olisi voitu soveltaa taannehtivasti tuossa riita-asiassa. Nyt esillä olevassa asiassa taas kansallinen tuomioistuin toteaa itse, tosin tätä hieman epäillen, että yhteisön oikeutta sovelletaan tosiseikkoihin, jotka ovat tapahtuneet ennen Itävallan tasavallan liittymistä yhteisöön. Kansallisen tuomioistuimen mukaan syy tähän yhteisön oikeuden taannehtivaan soveltamiseen on se, että yhteisön oikeus on myöhempänä oikeutena sellaista pakottavaa oikeutta, jota Itävallan prosessioikeudellisten säännösten perusteella sovelletaan välittömästi kaikissa niissä asioissa, joita tuomioistuimet eivät vielä olleet ratkaisseet sinä ajankohtana, jolloin EY:n perustamissopimus tuli voimaan Itävallassa.

9. Useat eri seikat jäävät kuitenkin avoimiksi, jos yhteisön oikeuden ajallista soveltamisalaa perustellaan näin. En näet usko, että yhteisön oikeutta voitaisiin sellaisenaan soveltaa tilanteisiin, jotka ovat syntyneet jonkin toisen lain voimassaoloaikana ja jotka eivät riittävän läheisesti liity niihin yhteisön sääntöihin, joita sovellettiin tilanteiden syntyhetkellä — ainakaan, jollei kyse ole poikkeuksellisesta tilanteesta, kuten syytetyn kannalta edullisempien rikosoikeudellisten oikeussääntöjen taannehtivasta soveltamisesta. Yhteisön oikeuden ajallista soveltamisalaa säätelee periaate, jonka mukaan tuomioistuimen on sovellettava käsiteltävänään olevassa asiassa sen perustana olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikana voimassa ollutta lakia (tempus regit actum), jollei toisin ole nimenomaan säädetty. Perustamissopimuksen ajalliseen soveltamisalaan eivät näin ollen kuulu sellaisena ajankohtana syntyneet tilanteet, jona sen määräyksillä ei vielä ollut oikeudellista vaikutusta riidan perustana oleviin tosiseikkoihin. Tästä seuraa, että periaatetta tempus regit actum on sovellettava yhdenmukaisesti yhteisössä. Jos näin ei olisi, perustamissopimuksen määräysten ajalliset vaikutukset vaihtelisivat aina sen mukaan, minkä valtion kansalliseen lainsäädäntöön kulloinkin vedotaan yhteisön oikeusjärjestykseen kuuluvien säännösten noudattamisen takaamiseksi, ja tästä seuraa ilman muuta, että samanlaisissa tilanteissa menetellään perusteettomasti eri tavoin.

10. Juuri edellä mainituista seikoista aiheutuu toinenkin mainitsemisen arvoinen seuraus. Koska jäsenvaltiolla on itsenäinen valinnanmahdollisuus, se voi päättää, että tiettyjä yhteisön säännöksiä sovelletaan taannehtivasti tilanteisiin, jotka ovat syntyneet ennen kuin siitä tuli yhteisön jäsen; se voi menetellä näin nimenomaan antaakseen asianomaisille sellaisia oikeuksia ja valtuuksia, joita näillä ei muutoin olisi perustamissopimuksen perusteella. Yhteisön lainsäädännössä ei mielestäni kielletä kansallista lainsäätäjää antamasta tämänsisältöisiä säännöksiä. Asian ydin on siinä, että kyse on joka tapauksessa kansallisista säännöksistä, joiden luonne ei tietenkään muutu vain siitä syystä, että niitä annettaessa on viitattu yhteisön säännöksiin. Näiden viimeksi mainittujen säännösten valtion sisäinen soveltaminen ei perustu yhteisön oikeusjärjestykseen, vaan siihen samaan kansalliseen oikeusjärjestykseen, jonka nojalla ne on annettu ja johon

perustuu niiden ajallinen vaikutus, jota niillä ei olisi ollut yhteisön oikeusjärjestyksen mukaan. Mielestäni yhteisöjen tuomioistuin ei ole toimivaltainen antamaan näin annettuja kansallisia oikeusnormeja koskevaa ennakkoratkaisua, koska nämä normit eivät ole sellaisia säädöksiä, joiden osalta sillä on perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla toimivaltaa. [3]

11. Juuri esittämiini perusteluihin ei vaikuta millään tavoin se, että asiassa mahdollisesti sovelletaan Euroopan talousalueesta (ETA) tehtyä sopimusta, [4] jonka osapuolena Itävallan tasavalta oli sen tullessa voimaan 1.1.1994. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin haluaisi muotoilla nyt käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisukysymyksen uudelleen siten, että tämä kysymys koskisi ETA-sopimuksen vastaavaa määräystä (4 artikla), se ei mielestäni ole toimivaltainen vastaamaan esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen. Nyt esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisukysymyksen on esittänyt kansallinen tuomioistuin, jolla riidanalaisten tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana tai sen jälkeisen tuomioistuinkäsittelyn vireilletuloajankohtana ei ollut oikeutta esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ETA-sopimukseen perustuvia kysymyksiä. On totta, että EFTA-valtio voi ETA-sopimuksen 107 artiklan ja siihen liittyvän pöytäkirjan nro 34 [5] perusteella oikeuttaa tuomioistuimen pyytämään Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta "päättämään ETA-säännön tulkinnasta". Tämän oikeuden käyttämisen nimenomaisena edellytyksenä on kuitenkin, että valtio on täyttänyt liitepöytäkirjan nro 34 2 artiklassa määrätyn velvollisuuden ilmoittaa sopimuksen tallettajalle ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle, missä määrin ja minkä menettelyn mukaisesti pöytäkirjaa sovelletaan asianomaisen valtion tuomioistuimiin. Itävallan tasavalta ei kuitenkaan ole käyttänyt tätä oikeutta eikä täyttänyt sen käyttämisen edellytyksenä olevaa velvollisuutta. Ei voida toisaalta myöskään katsoa, että yhteisöjen tuomioistuimella olisi tällainen toimivalta sen vuoksi, että Itävallan tasavalta on sittemmin liittynyt yhteisöön. Kyseisessä pöytäkirjassa ei määrätä näin. Ei myöskään ole mitään syytä olettaa, että tällä pöytäkirjalla on implisiittisesti annettu kyseinen oikeus, mutta että se on jätetty niin sanotusti "nukkumaan", kunnes asianomainen valtio liittyy Euroopan yhteisöön.

12. Ei voida myöskään katsoa, että yhteisöjen tuomioistuin nykyään asettuisi EFTAn tuomioistuimen paikalle tulkitakseen sen sijasta ETA-sopimuksen määräyksiä, koska sillä ei riidanalaisten tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana tai kanteen nostamishetkellä ollut toimivaltaa antaa tällaista oikeudellista apua. Tältä osin on syytä lisäksi muistaa, että ETA-sopimuksen 108 artiklassa määrätään perustettavaksi EFTAn tuomioistuin, jolle yhteisön ulkopuolisten ETA-sopimusvaltioiden tuomioistuimet voivat esittää kysymyksiä edellytyksin, jotka joiltakin osin vastaavat perustamissopimuksen

3 — Ks. tältä osin asia C-346/93, Kleinwort Benson, tuomio 28.3.1995 (Kok. 1995, s. I-615) ja julkisasiamies Tesauron 31.1.1995 esittämä ratkaisuehdotus. Ks. lisäksi julkisasiamies Jacobsin asiassa C-28/95, Leur-Bloem (Kok. 1997, s. I-4161, I-4165), ja asiassa C-130/95, Giloy (Kok. 1997, s. I-4291, I-4294), 17.9.1996 esittämät ratkaisuehdotukset.

4 — EYVL L 1, 3.1.1994, s. 3.

5 — EFTA-valtioiden tuomioistuimien mahdollisuudesta pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta päättämään EY:n sääntöjä vastaavien ETA-sääntöjen tulkinnasta (EYVL L 1, 3.1.1994, s. 204).

177 artiklassa määrättyjä edellytyksiä. [6] Kun Itävallan tasavalta, Suomen tasavalta ja Ruotsin kuningaskunta liittyivät yhteisöön, tehtiin erityinen sopimus, [7] jolla näiden kolmen jäsenvaltion tuomioistuimille annettiin oikeus — vaikkakin vain lyhyeksi ajaksi — esittää edellä mainitun kaltaisia kysymyksiä EFTAn tuomioistuimelle myös sen jälkeen, kun valtiot olisivat liittyneet yhteisöön. Jos on nimenomaisesti määrätty, että asia kuuluu EFTAn tuomioistuimen toimivaltaan, ETA-sopimuksen määräyksiä tulkitsevalla kansallisella tuomioistuimella ei tietenkään ole oikeutta esittää ennakkoratkaisukysymystä yhteisöjen tuomioistuimelle EFTAn tuomioistuimen sijasta. Tällaista valintaoikeutta ei ole, eikä siitä olisi voitu määrätäkään loukkaamatta tuomioistuimen yksinomaisen toimivallan periaatetta, jonka yhteisöjen tuomioistuin on katsonut soveltuvan nimenomaisesti myös ETA-sopimukseen liittyviin asioihin. [8]

B *Pääasia*

13. Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin katsoisi olevansa toimivaltainen, käsittelen seuraavassa ennakkoratkaisukysymystä aineellisoikeudelliselta kannalta.

Asiassa on mielestäni yksi ainoa todellinen ongelma, jos sitä tarkastellaan yhteisöjen tuomioistuimen sen oikeuskäytännön perusteella, joka koskee oikeudenkäyntikulujen maksamisesta asetettavan vakuuden ja syrjintäkiellon periaatteen välistä suhdetta. On tarkastettava, koskeeko pääasiassa vireillä oleva kanne sellaista olennaista oikeutta, jota suojataan yhteisön oikeusjärjestyksessä, vai liittyykö yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavana oleva kysymys yksinomaan Itävallassa tuolloin voimassa olleeseen yhtiölainsäädäntöön.

14. Komissio haluaa, että nyt esillä oleva asia ratkaistaan EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan ja 220 artiklan neljännen luetelmakohdan perusteella. Pääasian kantaja katsoo puolestaan, että asiassa on sovellettava perustamissopimuksen 52 artiklassa ja 54 artiklan 3 kohdan g alakohdassa määrättyjä oikeuksia. Minusta vaikuttaa kuitenkin siltä, että nyt esillä oleva asia ei mitenkään voi perustua yhteisön oikeuden säännöksiin, koska kanne pääasiassa on nostettu ennen Itävallan

6 — EFTA-valtiot ovat panneet 108 artiklan täytäntöön EFTA-valtioiden sopimuksella valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta. Tämän sopimuksen 34 artiklassa määrätään seuraavasti: "1. EFTAn tuomioistuimella on toimivalta antaa neuvoa-antavia lausuntoja ETA-sopimuksen tulkinnasta. 2. Jos tällainen kysymys tulee esille jossakin EFTA-valtion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että se on tarpeen, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää EFTAn tuomioistuinta antamaan asiasta lausunnon. — —".

7 — Sopimus eräiden EFTA-valtioiden Euroopan unioniin liittymistä seuraavan kauden siirtymäjärjestelyistä. Ks. erityisesti 5 artiklan 1 kohta, jossa määrätään, että "[L]iittymisen jälkeen EFTAn tuomioistuimessa voidaan aloittaa uusia menettelyjä vain tapauksissa, joissa ETA-sopimuksen tai valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen mukaiseen asian vireilletuloon johtaneet tapahtumat sattuivat ennen liittymistä ja jos hakemus on jätetty EFTAn tuomioistuimelle kolmen kuukauden kuluessa liittymisestä — —".

8 — Lausunto 1/92, 10.4.1992 (Kok. 1992, s. I-2821). ETA-sopimuksen alkuperäisen tekstin hyväksymisen jälkeen tehty selvä toimivallan jako EY:n tuomioistuimen ja EFTAn tuomioistuimen välillä mahdollistaa sen, että ETA-sopimuksen 108 artiklan määräyksiä, jotka koskevat EFTA-tuomioistuimen perustamista ja toimintaa, voidaan pitää yhteensopivina EY:n perustamissopimuksen kanssa (19 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi 28.3.1996 antamassaan lausunnossa 2/94 (Kok. 1996, s. I-1759, 20 kohta) erityisesti korostanut perustamissopimuksen 164 ja 219 artiklan noudattamisen tärkeyttä.

liittymistä yhteisöön. Ainoa mahdollisuus, joka vaikuttaa järkevästi perustellulta, on mielestäni se, että asiassa sovelletaan ETA-sopimusta, erityisesti sen 31—35 artiklaa, joilla pyritään myös yhtiöitä koskevan vapaan sijoittautumisoikeuden esteiden poistamiseen, ja yhtiöoikeutta koskevaa 77 artiklaa, jossa puolestaan viitataan liitteeseen XXII, jossa määrätään, että sopimusosapuolina olevilla EFTA-valtioilla on velvollisuus panna ETA-alueella täytäntöön tiettyjä yhteisön direktiivejä, joilla pyritään niiden takeiden yhteensovittamiseen samanveroisiksi, joita vaaditaan yhtiöiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi sekä sääntelemään yhtiöihin liittyviä erityisiä kysymyksiä, kuten jakautumisia, sulautumisia ja niin edelleen.

15. Yhteisöjen tuomioistuimen tätä alaa koskevan oikeuskäytännön perusteella voidaan katsoa, [9] että pääasian vastaajan esittämät perustelut, jotka koskevat kantajan kansalaisuutta, ja väitteet, joiden mukaan Itävallan lainsäädännöllä ei syrjitä kantajaa, ovat nekin perusteettomia. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö on tältä osin selkeä, sillä perustamissopimuksella annettujen oikeuksien käyttämisen kannalta ratkaiseva tekijä on yhteisön jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Tätä perustetta on välttämättä sovellettava myös määritettäessä ETA-sopimuksen henkilöllistä soveltamisalaa, sillä se seikka, onko asianomaisella jonkin toisen, yhteisöön (tai ETA:an) kuulumattoman maan kansalaisuus, ei millään tavoin lisää eikä vähennä asianomaiselle yhteisön oikeusjärjestyksen tai ETA-sopimuksen perusteella kuuluvia oikeuksia.

16. Toinen riidanalainen kysymys koskee yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä nyt olevan riidan taustalla olevan Itävallan prosessioikeudellisen säännön luonnetta ja vaikutuksia. Siitä, onko oikeudenkäyntikulujen maksamisesta asetettava vakuus yhteisön oikeuden mukainen soveltamisedellytystensä osalta, on esitetty yleisiä näkökohtia yhteisöjen tuomioistuimen äskettäin antamissa tuomioissa [10] ja minun näissä asioissa esittämissäni ratkaisuehdotuksissa, [11] joihin viittaan.

Kyseinen säännös nojautuu sekin selvästi perusteeseen, joka aiheuttaa syrjintää Itävallan kansalaisten ja ulkomaalaisten välillä. Itävallan kansalaiset on näet vapautettu vakuuden asettamisesta, vaikka he asuisivat ulkomailla tai vaikka he eivät omistaisi Itävallassa varoja, jotka riittäisivät kattamaan ne oikeudenkäyntikulut, joiden korvaamista vastaaja vaatii. Säännöksellä ei siis pyritä suojelemaan sitä asianosaista, jota vastaan on nostettu kuluja aiheuttava tai shikaaninomainen kanne, paitsi jos kanteen on nostanut ulkomaalainen. Sitä ei siis kannata tarkastella sen kummemmin niiden yhdenvertaisuuteen tai vastaajan etujen turvaamiseen liittyvien tavoitteiden osalta, joita vastaaja mielestäni perusteettomasti väittää sillä olevan.

9 — Asia C-369/90, Micheletti, tuomio 7.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4239).

10 — Edellä alaviitteessä 1 mainittu asia Data Delecta ja Forsberg ja asia C-323/95, Hayes, tuomio 20.3.1997 (Kok. 1997, s. I-1711).

11 — Ratkaisuehdotukset esitetty 23.5.1996 ja 28.1.1997.

17. Sitä vastoin on syytä kiinnittää huomiota Itävallan hallituksen esittämiin perusteluihin, joiden mukaan kansallisen lain riidanalainen säännös sopii yhteen yhteisön oikeuden kanssa, koska siinä tehdään kansainvälisiin sopimuksiin sisältyviä päinvastaisia määräyksiä koskeva varaus ja koska tästä seuraa, että yhteisön kansalaiset on vapautettu vakuuden asettamisesta. On tuskin tarpeellista huomauttaa, että tämä koskee myös ETA-sopimusta. Itävallan hallituksen näin puoltama yhteisön oikeuden mukainen tulkinta ei muuta esittämääni lopputulosta vaan vahvistaa sitä, sillä ainoa ero on se, että tällä tulkinnalla lainsäätäjälle (jonka tehtäviin kuuluu kumota syrjintäkiellon vastainen säännös tai muuttaa sitä) kuuluva velvollisuus panna täytäntöön yhteisön oikeuteen tai ETA-sopimukseen sisältyvä sääntö siirretään tuomioistuimille, joilla on velvollisuus olla soveltamatta syrjintäkiellon vastaista säännöstä, jotta ne näin takaisivat niiden sääntöjen noudattamisen, joissa syrjintäkieltoperiaate ilmaistaan. Yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa ennakkoratkaisupyynnössä tarkoitetun oikeudenkäynnin kannalta merkitystä on joka tapauksessa sillä, että sääntöjä, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo, sovelletaan täydellisesti ja välittömästi kansallisessa oikeusjärjestyksessä. Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluu kuitenkin edelleen sellaisten valtiosääntöoikeudellisten ratkaisujen tekeminen, joita pidetään sopivina tai parempina tällaisen tavoitteen saavuttamiseksi, mutta näillä ratkaisuilla on taattava yksityisten oikeussubjektien yhteisön oikeusjärjestykseen tai ETA-sopimukseen perustuvien oikeuksien tehokkuus ja varmuus. [12] Kansallisilla tuomioistuimilla on joka tapauksessa velvollisuus katsoa, ettei riidanalaista vakuuden asettamisvelvollisuutta sovelleta yhteisön tai ETA-sopimusvaltion kansalaisiin ja ettei heitä voida vaatia asettamaan kyseistä vakuutta. [13]

IV Ratkaisuehdotus

18. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Oberster Gerichtshofin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vastataan seuraavasti:

Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata Oberster Gerichtshofin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen, koska tosiseikat, joista on kyse tämän tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa riita-asiassa, ovat tapahtuneet ennen Itävallan tasavallan liittymistä Euroopan yhteisöihin ja koska ne tästä syystä eivät kuulu EY:n perustamissopimuksen ajalliseen soveltamisalaan.

12 — Asia 72/85, komissio v. Alankomaat, tuomio 20.3.1986 (Kok. 1986, s. 1219); asia 168/85, komissio v. Italia, tuomio 15.10.1986 (Kok. 1986, s. 2945) ja asia 104/86, komissio v. Italia, tuomio 24.3.1988 (Kok. 1988, s. 1799).

13 — Asia 106/77, Simmenthal, tuomio 9.3.1978 (Kok. 1978, s. 629).

Jos yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin katsoisi olevansa toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymykseen, ehdotan toissijaisesti, että se vastaa seuraavasti:

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 4 artiklan vastaista on, että yhteisön muiden jäsenvaltioiden tai ETA-sopimusvaltioiden kansalaisia vaaditaan asettamaan oikeudenkäyntimenettelyä siviiliasioissa koskevan Itävallan lain 57 §:n 2 momentin mukainen vakuus oikeudenkäyntikulujen maksamisesta, vaikka samanlaisen vakuuden asettamista ei vaadita samoin edellytyksin Itävallan kansalaisilta.